

καὶ τὸ «δακτυλίδιον,» τὰ ὅποια ἐφόρει τότε ὁ δολοφόνος. Τώρα ἐβάδισεν ἀταράχως πρὸς τὸν ἐχθρόν του, εἶχε πᾶσαν εὐκαιρίαν νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸν λεπτομερῶς, καὶ μ' ὄλον τοῦτο ἀόριστον μόνον περιγραφὴν τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ἤμποροῦσε νὰ δώσῃ. Κυπηθεὶς ὁ Κάσπαρ, ἔρριψε τὸ θυλάκιον, ἔσπευσεν οἱ-καδε εἰς τοῦ διδασκάλου Μῆυερ, ὑπὸ τὴν φροντίδα τοῦ ὁποίου εἶχε τεθῆ, καὶ εἰς τοῦτον ἔδειξε τὴν πληγὴν· ἀλλ' εἰς τὰς κατεπειγούσας ἐρωτήσεις, τὰς προτεινομένας εἰς αὐτὸν πρὸς ἐξακριβώσιν τῶν περιστάσεων τοῦ συμβεβηκότος, δὲν ἔδιδε κάμμίαν ἀπόκρισιν δι' ἀρκετὴν ὥραν. Δῆλον ὅτι δὲν εἶχεν ἰδέαν ὅτι τὸ τραῦμα ἦτον ἐπικινδύνου χαρακτῆρος· καθότι τὸ ἔσπερας τῆς δεκάτης ἑκτῆς (τῆς προτεραίας τοῦ θανάτου αὐτοῦ) ἐλάλει περὶ τελειώσεως ἔργου τινὸς μετὰ τὴν ἀνάρρωσίν του. Τῶντι τὸ τραῦμα δὲν ἐφάνη ὡς πιθανῶς θανατηφόρον εἰς τοὺς ἰατροῦς· «ἦτο δύο ἡμισυ δακτύλους ὑπὸ τὸ κέντρον τοῦ ἀριστεροῦ μαστοῦ, καὶ τρεῖς δακτύλους ἀπὸ τὴν μέσση γραμμὴν τοῦ σώματος, ὀξέως συρμένον μὲ ὀξείαν δίστομον μάχαιραν· ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον εἶχε μῆκος τριῶν τεταρτημορίων τοῦ δακτύλου.» Κατὰ τὴν γνώμην δύο ἰατρῶν, δὲν ἀπῆτειτο ξίφος δολοφόνου πρὸς ἐμποίησιν τοιοῦτου τραύματος, ἀλλὰ κοινὴ μάχαιρα ἤρχοῦσεν. Ἄλλος τις ἐφρόνει ὅτι τραῦμα τοιοῦτο δὲν ἤθελεν ἀποβῆ θανατηφόρον, ἂν ἐνεποιεῖτο μίαν πλευρὰν κατωτέρω.

Τὸν καιρὸν τοῦ συμβεβηκότος τούτου, τὸ περὶ τοῦ Κάσπαρ διήγημα εἶχε παύσει πλέον τοῦ διεγείρειν μεγάλην προσοχὴν· οἱ ἔνοχοι τῆς πρωίμου αὐτοῦ φυλακώσεως δὲν ἐκινδύνευον ποσῶς νὰ ἀνακαλυφθῶσι, καὶ ἐπομένως ἤθελον εἶσθαι ἀσφαλέστεροι ἂν ἄριστον τὸ θυμὰ των νὰ καταστήσῃ ἀσήμαντον, παρ' ἂν διήγειρον πάλιν τὴν δημόσιον προσοχὴν. Ἀλλὰ, καὶ ἂν υποθέσωμεν ὅτι ἔκρινον ἀναγκαῖον τὸν θάνατον τοῦ Ἄουσερ, εἶναι τὰ μέγιστα ἀπίθανον ὅτι ἤθελον ζητήσῃ νὰ κατορθώσωσι τὸν σκοπὸν των εἰς τοιοῦτον δημόσιον τόπον, καὶ εἰς καιρὸν καθ' ὃν ἡ πράξις ἐμελλε βεβαίως νὰ ἀνακαλυφθῆ ἐντὸς ὀλίγου, καὶ ὁ φονεὺς νὰ καταδιωχθῆ εὐκόλως. Πρέπει δὲ καὶ νὰ υποθέσωμεν, ὅτι δολοφόνος ἤθελε κυπηθῆσιν εἰς τὴν καρδίαν, καὶ ὄχι κατὰ πλαγίαν διεύθυνσιν· τῶντι ὁ σκοπὸς αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ ἦναι ὁ ἄμεσος θάνατος τοῦ σφαγίου του, καὶ ἂν ἡ μία πληγὴ δὲν ἐτέλει τὸ ποθεύμενον, δευτέρα καὶ τρίτη ἤθελον ἐπιβληθῆν. Ἀλλὰ περιττὸν εἶναι νὰ χρονοτριβῶμεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην· πᾶσα περίστασις τείνει πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ὁ Κάσπαρ Ἄουσερ ἦτο πάντῃ ἀνάξιος πίστεως· μόλις δ' ἔμπορεῖ τις ν' ἀμφιβάλλῃ ὅτι ἐτραυματίσθη ἰδιοχείρως, ἀλλ' ἄνευ σκοποῦ αὐτοκτονίας. Ὁ ἰατρὸς τοῦ δήμου παρετήρησεν ὅτι «ἀπαν-

τες οἱ ὑπὸ ξένης χειρὸς πληγνόμενοι ἀνησυχοῦσι περὶ τῆς πληγῆς καὶ τῆς τύχης αὐτῶν· ἀλλ' οἱ πληγνόμενοι αὐτοὶ ἑαυτοὺς δὲν δεικνύουσι κάμμίαν μέριμναν, μένου ἀδιάφοροι, καὶ μόλις λαμβάνουσι τὸν κόπον νὰ ἐρωτήσωσι περὶ τῆς θέσεώς των· τοῦτο δ' ἐφάνη καὶ εἰς τὸν Κάσπαρ Ἄουσερ.»

Ἐπὶ τέλους, ὁ Κόμης Στάνωπ παρατηρεῖ·—«Πρῶτον, ὀξύτατον καὶ λεπτότατον ἐγχειρίδιον, ὅποῖον τὸ τὴν πληγὴν ἐμποίησαν, ἠδύνατο διὰ πίεσεως, οὐχὶ διὰ κτύπου, νὰ ἐμβῆ πολὺ βαθύτερον παρ' ὅσον ἐκεῖνος ἐσχόπευεν, ἅμα ὑπερέβαινε τὴν ἀντίστασιν τοῦ φορέματός του, τὸ ὅποῖον ἦτον ἐστουππωμένον.

«Δεύτερον, ὁ Κάσπαρ Ἄουσερ, ὁ πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος σπουδαίως νοσηθεύσας περὶ τῆς εἰς τὸ ψεύδου ἐπιβρομίας του, ἐγνώριζεν ὅτι πολλοὶ δὲν ἔκρινον αὐτὸν ἀξιόπιστον· εἶχε δὲ μάθει παρὰ τοῦ Φεουερβάχ ὅτι καὶ γὰρ ἀμφιβάλλον περὶ πολλῶν μερῶν τῆς ἱστορίας του· ὅθεν ἦτον ἐπόμενον νὰ περιμένῃ πληρῆ καὶ λεπτομερῆ ἔρευναν ὄλων τῶν ἐκθέσεων του, καὶ ἴσως ἐσχόπευε, διὰ πλαστῆς δολοφονίας, νὰ ἐπιθέσῃ τὴν σφραγίδα τῆς ἀληθείας καὶ ἀξιολογότητος εἰς τὸ διήγημά του, ὡς καὶ νὰ ἀναζωοποιήσῃ τὴν προστάθειαν τοῦ δημοσίου, καὶ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ κατοικῆ ἀσφαλῶς ἐν Ἀνσπάχ, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ μετακομισθῆ ἄλλοθί του.

«Καὶ τρίτον, ἡ πλαστὴ δολοφονία τοῦ Κάσπαρ Ἄουσερ δὲν πρέπει κατ' οὐδένα τρόπον νὰ θεωρηθῆ ὡς μεμονωμένον πρᾶγμα, ἢ ὡς ἱστορηθὲν παρ' ἀξιόπιστου ὑποκειμένου, ἀλλ' ὡς συνεχόμενον μετὰ τῶν ἄλλων αὐτοῦ ἐκθέσεων καὶ μετὰ τῆς γνωστῆς ἐπιβρομίας του εἰς τὸ ψεύδου καὶ διεγείρειν προσοχὴν.»

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Η ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΗΣ πρωτεύουσα τῆς Ὄθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἀλωθεῖσα ὑπὸ Σουλτὰν Μεχμέτ τοῦ Β' ἐν ἔτει 1453, κεῖται εἰς 41 βόρειου πλάτους, ἐπὶ τῆς Προποντιδῆς, καὶ παρὰ τὴν δυτικὴν ἐσχατιὰν ἢ τὸ στόμιον τοῦ Βοσπόρου, ὅστις συνδέει τὴν Προποντιδα μὲ τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

Ὁ τόπος, ὃν κατέχει, εἶναι φύσει κατάλληλος πρὸς οἰκοδομὴν μεγαλοπόλεως. Ἀκρωτήριο τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, μετρίως ἐπικλινές, καὶ ἠσφαλισμένον διὰ στενωπῶν πορθμῶν, ἐκτείνεται πρὸς συνάντησιν τῆς Ἀσιατικῆς ἠπείρου, ἀφ' ἧς διαχωρίζει αὐτὸ λαϊμὸς ὕδατος ἐπὶ τοσοῦτον ἐστενωμένος, ὥστε εἰς ἐν τεταρτημόριον τῆς ὥρας λέμβος δύναται νὰ κωπηλατήσῃ ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ἠπείρον. Ὁ λαϊμὸς ἢ πορθμὸς οὗτος, καλούμενος ὁ Βόσπορος, ῥέει περὶ τὰ δεκαπέντε μίλια ἐκ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μετὰ τῶν τερπνῶν αἰγιαλῶν τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, φαινόμενος ὡς μεγαλοπρεπῆς τῆς κοιτᾶς, ἕως οὗ, ὀρηκτικῶς διαβαίνον παρὰ τὴν γωνίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰσέρχεται εἰς τὴν Προποντιδα. Ἀλλὰ, πρὶν χαθῆ ἐν αὐτῇ τῇ θαλάσῃ, κάμνει βαθὺν τινα ἀγκῶνα ἢ εἰσοδὸν ἐκ δεξιῶν, ῥέων μετὰ τῶν τριγῶνου τῆς κυρίως Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν προαστείων τοῦ Γα-

λατῆ καὶ Στυροδρομίου, καὶ ἀποτελῶν τὸν Κεράτιον Κόλπον, ὅστις εἶναι ὁ ἀρμολιότατος καὶ ὁ ὠραϊότατος τῶν λιμένων.

Τὸ σχῆμα ὅθεν τῆς περιφέρειας τῆς Κωνσταντινουπόλεως παριστάνει ὡς ἐν ἀνόμοιον τρίγωνον, τοῦ ὁποῦ ἡ ὀξεία γωνία, ἡ πρὸς Ἀσίαν ἀφορῶσα, περιβρέεται ὑπὸ τῶν κυμάτων τοῦ Βοσπόρου, ἡ κατὰ ἄρκτον πλευρὰ ὑπὸ τοῦ Κερατίου Κόλπου, καὶ ἡ κατὰ μεσημβρίαν ὑπὸ τῆς Προποντιδῆς· ἡ δὲ τοῦ τριγώνου βάσις, πρὸς δύσιν, κατὰ τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, ἡ μετὰ τῆς Εὐρώπης τὴν πόλιν συνδέουσα, εἶναι ἀνεωγμένον ὑψηλὸν ἰσόπεδον, μικρὰς τινας ἔχον ἀνωμαλίας. Τὸ ἔμβαδὸν τοῦ τριγώνου τούτου κατέχουσι ταπεινοὶ λόφοι, ὑψηλότεροι μὲν πρὸς τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς καὶ τὸ πρόσκειον τοῦ Ἐγιοῦπ, βαθμηδὸν δὲ χαμηλοῦμενοι πρὸς τὴν ἄκρην τοῦ Σεραγίου, — τὴν κορυφὴν τοῦ τριγώνου, — ἐκκλίνοντες ἐκατέρωθεν πρὸς τὴν Προποντιδᾶ καὶ τὸν Κεράτιον Κόλπον. Ὡς ἡ Ῥώμη ἦτον ἐπὶ ἐπτὰ λόφων ὠκοδομημένη, ὡσαύτως οἱ Ῥωμαῖοι θεμελιωταὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκάλεσαν τούτους «Ἐπτὰ Λόφους» καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν «Ἐπτὰλοφον», μολοντί, ἂν ἡ κυριωτέρα σερὰ μόνον ἐλογαριζέτο, ἤθελον εἶσθαι ὀλιγώτεροι· ἂν δὲ συμπεριλαμβάνοντο καὶ τὰ μικρότερα ὑψώματα, ἤθελον εἶσθαι ὑπὲρ τοὺς ἐπτὰ. Τὴν βῆξιν τοῦ πρώτου λόφου, κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ τριγώνου, καλύπτει τὸ εὐμέγεθες παλάτιον τοῦ Σουλτάνου, τὸ Σεράγιον, ὅπισθεν τοῦ ὁποῦ, ἐξ εὐωνύμων τῆς ὑψηλῆς λεγομένης Πόρτας, ἀναφαίνεται ὁ θόλος τῆς Ἁγίας Σοφίας. Τὸν δεῦτερον λόφον στέφει ὁ τολμηρὸς καὶ ὑψηλὸς θόλος τοῦ Ἰεμενῶς Ὀσμάνι. Ἐπὶ τοῦ τρίτου λόφου πυρροῦται τὸ ὑψηλότερον ἐπιτέμενος Σουλεϊμὰν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς· ἀρχαῖον δὲ τι ὕδραγωγεῖον, καμάραις ἔχον ἱκανοὺς μεγέθους, καὶ γενικῶς ἀποδιδόμενον εἰς τὸν αὐτοκράτορα Οὐάλεντα, ἔνονον τὰς κορυφὰς τοῦ τρίτου καὶ τετάρτου λόφου. Ἐπὶ δὲ τοῦ πέμπτου, τοῦ ὑψηλοτέρου τῆς ἐν τῷ τριγώνῳ μικρᾶς σειρᾶς, ὑπάρχει λεπτός τις ὑψηλὸς πύργος, οἰκοδομηθεὶς τὸ 1828, ὅπου μένει πάντοτε φυλακὴ τις ἀγρυπνοῦσα πρὸς τὴν ταχυτέραν ἀνακάλυψιν καὶ διακίρρυσιν τῶν συνεχῶς ἐκρηγνυομένων πυρκαϊῶν. Ἡ ἐπὶ λόφων τοποθεσία τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἡ πρωτίστη αἰτία ὅχι μόνον τοῦ εἰκονικοῦ ὠραίου φαινομένου τῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς υγιεινότητος καὶ κατὰ σύγκρισιν καθαριότητος αὐτῆς. Λαμβάνει ὅλας τὰς δροσερὰς αὔρας ἐκ τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντιδῆς, καὶ τῶν πλησιοχώρων πεδιάδων τῆς Θράκης· καὶ ἡ ἀκαθαρσία, ἥτις ἄλλως ἤθελον ἐπισωρεύεσθαι, καταβαίνει τὰς πλευρὰς τῶν λόφων πρὸς τὸν λιμένα ἢ τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, ὅθεν ἰσχυρὸν βρῆμα τὴν ἀφαρπάζει. Τὸ ἐκ φύσεως τοπικὸν τοῦτο πλεονέκτημα καθιστάνει ἐτι μείζον ἢ πληθὺς τῶν κρηνῶν καὶ ἡ ἀφθονία τοῦ βέοντος ὕδατος, τὸ ὁποῖον συναποφέρει πάντοτε μέρη τινὰ τῶν ἀκαθαρσιῶν, ὡς καὶ αἱ βραγδαῖαι βροχαί, αἵτινες, πίπτουσαι, καθαρίζουσιν ἐντελῶς τὰς πλευρὰς τῶν λόφων. Τὸ κάτω κράσπεδον τῆς πόλεως τὸ ἀπτόμενον τοῦ λιμένα, καὶ τὸ πρόσκειον τοῦ Γαλατῆ ἐπὶ τῆς ἀπέναντι πλευρᾶς τοῦ Κερατίου Κόλπου, δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ ῥυπαρὸς τόπου, ἀλλὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐν γένει δὲν ἤθελον εἶσθαι ὀρθὸν νὰ ὀνομάσῃ τις οὕτω, μολοντί ἐκ διαφόρων ἄλλων αἰτιῶν τὸ ἐνδότερον τῆς πόλεως δὲν εἶναι κατ' οὐδέναν τρόπον τόσον ὠραῖον καὶ ἀξιοθαύμαστον, ὅσον ἡ ἐξωτερικὴ θεωρία τῆς.

Τὸ σχῆμα τοῦ τριγώνου εἶναι ὀπισσοῦν ἀνώμαλον· ἡ ἐπὶ τῆς Προποντιδῆς πλευρὰ του ἐκ τοῦ λεγομένου Ἐπταπυργίου μέχρι τῆς τοῦ Σεραγίου ἄκρας εἶναι πολὺ τῶν δύο ἄλλων μακροτέρα, πέντε ὡς ἔγγιστα Ἀγγλικῶν μιλίων ἔχουσα μῆκος. Ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ταύτης τὰ παλαιὰ τεῖχη καὶ οἱ πύργοι εἶναι κατρηπιωμένα, ἐπὶ δὲ τῆς πρὸς τὸν Κεράτιον Κόλπον σχεδὸν διόλου ἐξηφανίσθησαν. Ἀλλὰ πρὸς τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς παριστᾷ ἡ Κων-

σταντινούπολις διπλὴν γραμμὴν ὀχυρῶν καὶ ὑψηλῶν πετρίνων τευχῶν (ἔργον Θεοδοσίου τοῦ Β'), ἀτὰρ εὐκόλως ἠδύνατο ἐντελῶς νὰ ἐπισκευασθῶσι· τούτων τὰ πλέον κατεφθαρμένα μέρη παριστάνουσι τοιαῦτα μεγαλοπρεπῆ καὶ ζωγραφικὰ δείγματα τευχικῶν ἐρειπίων, ὅποια οὐδεμί' ἄλλη πόλις πιθανόν ὅτι δὲν δύναται νὰ καυχήσῃ. Τὸ μῆκος τῆς ἐσχάτης ταύτης τῶν τευχῶν γραμμῆς ἀπὸ τῆς ἐνδοτέρας ἄκρας τοῦ λιμένα μέχρι τῆς Προποντιδῆς εἶναι τεσσάρων περίπου Ἀγγλικῶν μιλίων. Τὰ τεῖχη εἶναι ἐκ βραχέων διαλειμμάτων προσωχωρωμένα διὰ πύργων, ὡς ἐπιτοπλεῖστον ὀρθαγωνίων. Πολλὰ Ἑλληνικὰ ἐπιγράμματα ὑπάρχουσιν ἐμβεβλημένα εἰς τὸ μέτωπον αὐτῶν· οὐδ' ἔλαβον οἱ Γούρκοι τὸν κόπον ν' ἀφαίρεσσαι τοὺς πολυἀριθμοὺς Ἑλληνικοὺς σταυροὺς, τοὺς ἐπὶ τῶν πύργων καὶ ὑπὲρ τῶν πυλῶν γεγλυμμένους. Ἐκτὸς τῶν διπλῶν τευχῶν, τὰ ὅποια εἶναι σχεδὸν ἀκέραια, καὶ εἰσέτι διατηροῦσι τὰς ἀρχαίας ἐπάλλξεις των, ἦτο τετειχιωμένη κατὰ πρόσωπον καὶ ἡ ἐξωτέρα τάφρος, τρίτον ἀποτελοῦσα προμαχώνα, ἀλλ' οὗτος κατεστράφη ἐν μέρει, καὶ φαίνεται ὅτι ποτὲ δὲν ἦτο διὰ πύργων ὠχυρωμένος. Ὁ Φλωρεντῖνος Βονδελεμόντιος, ἐν τῷ παρ' αὐτοῦ ἐκδοθέντι σχεδίῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ 1492, καταθέτει ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πύργους, ἐξ ὧν δὲν ἴστανται νῦν ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν εἴκοσι. Τὰ μεταξὺ τῶν τευχῶν διαστήματα εἶναι πολλαχῶς πεφραγμένα μὲ γόματα καὶ σωροὺς τῶν προμαχῶνων, οἵτινες κατέπεσον ὑπὸ τὰς προσβολὰς τοῦ πολέμου ἢ τῶν σεισμῶν. Ἡ μεγάλη τάφρος, εἰκοσιαικῶν ἢ τριάκοντα ποδῶν ἔχουσα πλάτος, καλλιεργεῖται ἐν μέρει, εἰς κήπον λαχάνων μεταβληθεῖσα.

Κατὰ τὴν πλευρὰν ταύτην ὑπάρχουν ἔξ πύλων—1. Ἐγγρὶ Καπουσί, τουτέστιν ἡ Πλαγία Πύλη· 2. Ἐδρενὲ Καπουσί, ἡ Πύλη τῆς Ἀδριανουπόλεως· 3. Τὸπ Καπουσί, ἡ Πύλη τῶν Τηλεβόλων, δι' ἧς ὁ κατακτητὴς Μεχμέτ Β' εἰσῆλθεν ἐν πομπῇ εἰς τὴν ἀλωθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ πόλιν· 4. Σηλήβρι Καπουσί, ἡ Πύλη τῆς Σηλυβρίας· 5. Γενὶ Καπουσί, ἡ Νέα Πύλη· 6. Ἡ τοῦ Ἐπταπυργίου. Ἡ Χρυσὴ Πύλη, ἡ τὸσον περίφημος παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς συγγραφεῦσιν, ἐξητήθη ματαίως, ἂν καὶ πύλη τις, νῦν ἐξ ὀλοκλήρου πεφραγμένη, μὲ δύο εὐτελεῖς κίονας ὑποστηρίζοντας χαμηλὴν τινα καμάραν, δεικνύεται κάποτε ὡς ἐκείνη τάχα εἰς τοὺς περιγηγῆτας. Πλησίον τῆς Πύλης τῶν Τηλεβόλων, ἔπου ἔπεσε γενναίως μαχόμενος ὁ ἐσχάτος τῶν Χριστιανῶν αὐτοκρα-

* Ὁ συγγραφεὺς τῆς Κωνσταντινιάδος τάσσει τὴν Νέαν Πύλην εἰς τὴν πλευρὰν τὴν ὑπὸ τοῦ Κερατίου Κόλπου βρεχόμενην· ἀλλὰ κατὰ τοῦτο δὲν συμφωνεῖ μετ' αὐτοῦ οὔτε ὁ Μελέτιος, οὔτε ὁ Ἄγγλος, ἐξ οὗ ἐρανίζομεθα τὴν περιγραφὴν ταύτην.

† «Ἡ Χρυσὴ Πύλη,» λέγει ὁ συγγραφεὺς τῆς Κωνσταντινιάδος, «ἦτον ὠκοδομημένη ὡσπερ τόσον θριάμβον, περιεχυρωσμένη ὅλη· ἀνυψῶθα δὲ παρὰ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου μετὰ τὴν κατὰ τοῦ τυράνου Μαξιμίου νίκην, καὶ εἶχεν ἄνωθεν χαλκῆν καὶ περιεχυρωσμένην τὴν εἰκόνα τῆς νίκης ταύτης. Διὰ τῆς Χρυσῆς Πύλης ἦτον ἔθος νὰ εἰσέρχονται εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ μετὰ θριάμβου ἀπὸ νίκης ἐπιστρέφοντες αὐτοκράτορες μετὰ προπομπῆν λαμπρὰν καὶ ἐνδοξον κρότον. Περὶ δὲ τῶν σολισμῶν τῆς Πύλης, Μανουὴλ ὁ Χρυσολωρᾶς γράφει ταῦτα, «Ἀποσιωπῶ τοὺς πρὸ τῆς Χρυσῆς Πύλης κίονας καὶ τοὺς μαρμαρίνους πύργους τῆς· τοὺς δὲ τῆς ἀρίστης καὶ θαυμασιωτάτης τέχνης ἄλλους τοῦ Ἡρακλέους, τοῦ Προμηθέους τὴν βῆσαν, καὶ τὰ ἀπὸ μαρμάρου λοιπὰ ἀλλὰ, τίς ποτε δύναται ἀξίως νὰ θαυμάσῃ; Μετὰ τὴν τῆς πόλεως ἄλωσιν Μεχμέτ ὁ Β' (περὶ τὸ 1458 ἔτος), μετακινήσας καὶ πλατύνας τὰ τοῦ Ἐπταπυργίου τεῖχη, κατέρριψε τὴν Πύλην ταύτην, καὶ ἐνέκλεισεν αὐτὴν εἰς τὴν πεφραγμένην τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἀνοικοδομηθέντος Ἐπταπυργίου.»

τόρων Παλαιολόγος, φαίνεται τὸ ῥήγμα, δι' οὗ οἱ Τούρκοι πολιορκηταὶ ἐχύθησαν εἰς τὴν πόλιν· τὸ εὐρὺ τοῦτο σχῆμα, τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν ἐπανωρθώθη, γέμει νῦν ἀπὸ δένδρα καὶ θάμνου. Ἐρημίαι τις, ἡσυρία, καὶ μοναξία, δυσνόητοι καὶ σχεδὸν ἀπίστευτοι ἐγγὺς τόσον μεγάλης πρωτευούσης, βασιλευούσιν ἀμέσως ἐπέκεινα τῶν τειχῶν τούτων. Τὴν δὲ μελαγχολικὴν ταύτην θεωρίαν ἐπαυξάνουσι διάφορα κοιμητήρια, μετὰ βαθυκρῶν κυπαρίσσιων καὶ λευκῶν ἐπιτυμβίων μαρμάρων, ἐξωθεν τῆς πόλεως κείμενα.

Τὸ τρίγωνον, ἐφ' οὗ ἡ Κωνσταντινούπολις κεῖται, ὑπερμεγάλουνα συγγραφεῖς τινές. Ὁ Τουρνεφόρτιος, ἀκριβῆς ἐν γένει παρατηρητῆς, κάμνει τὴν περιφέρειαν τοῦ τριγώνου εἰκοσιτριῶν μιλίων· ἀλλὰ κατ' ἀλήθειαν τὸ μῆκος τῶν τριῶν πλευρῶν δὲν ὑπερβαίνει πολὺ τὰ δεκατρία μίλια. Ὁ Γύλλιος κάμνει ὅλην τὴν περιφέρειαν μικρόν τι ὀλιγωτέραν τῶν δεκατριῶν μιλίων, σύμφωνος σχεδὸν μὲ τὸν Χαλκοκονδύλην, ὅστις λογαριάζει αὐτὴν ὡς 111 σταδίων. Τὰ τριπλά δὲ τείχη καὶ αἱ τάφροι κατὰ τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, οἱ ἐκτεταμένοι κῆποι τοῦ Σερχίου καὶ ἄλλων παλατιῶν, αἱ μεγάλαι αὐλαὶ τῶν βασιλικῶν τζαμιῶν, τὸ Ἰπποδρόμιον, καὶ τὰ τῆδε κἀκεῖσε διεσκορπισμένα κοιμητήρια ἐπαισιθητῶς σμικρύνουσι τὴν ἔκτασιν τοῦ οἰκοσκεπτοῦς ἐδάφους.

Ἐξαιρέσει τῶν χερσαίων τειχῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Σοφίας, δὲν σώζονται νῦν εἰμὴ ἐλάχιστα λείψανα τῆς Βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς· τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἀρχαιοτήτων, ὅσας εἶδεν ὁ Γύλλιος, ὁ Σπὸν, καὶ ἄλλοι παλαιοὶ περιηγηταί, ἐξηφανίσθησαν. Τὸ ἀληθές ἐστὶν ὅτι οἱ Τούρκοι, ἀντὶ νὰ λατομῶσι, κατεκρήμιναν τὰ Ἑλληνικὰ κτίρια, καὶ μεταχειρίσθησαν τὰ ἐξ αὐτῶν μάρμαρα εἰς ἰδίαις αὐτῶν δημοσίους οἰκοδομάς, ὅσων τζαμίαι, μιναρέδες, καὶ κρήνας, καὶ πρόσετι κατέκοψαν αὐτὰ εἰς ἐπιταφίους πέτρας.

Ἀπὸ τὰς 19 μεγίστας δημοσίους Κιστέρνας ἦτοι δεξαμενὰς τῆς πόλεως διαμένουσιν ἔτι, κατὰ τὸν συγγραφέα τῆς Κωνσταντινιάδος, ὅκτω, ἐξ ὧν κυριώτεραι εἶναι ἡ καλουμένη Βασιλικὴ, καὶ ἡ τοῦ Φιλοξένου. Ἡ πρώτη, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου μετ' ὅλην τὴν τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων πολυτελείαν, κεῖται πρὸς δυσμὰς τῆς Ἁγίας Σοφίας, Γερὲ Πατὰν Σεραΐ κοινῶς καλουμένη, καὶ περιέχουσα ἕως τῆς σημερῆν ἰκανὸν ὕδωρ. Δύναται δὲ νὰ περιγραφῆ ὡς ὑπόγειος λίμνη, ἐκτεινομένη ὑπὸ διαφόρους ὁδοὺς, κμακρωτὴν ἔχουσα στέγην ἐπιστηριζομένη ἐπὶ 386 μαρμακρίνουσ κίονας. Ἡ δευτέρα, κειμένη κατὰ τὸ νῦν Φασλί Πασά, πλησίον τοῦ Ἰπποδρομίου, ὀνομάζεται κατὰ πλεονασμὸν Ἀσιατικὸν « ἡ ἐνὸς καὶ χιλίων κίωνων, » μολονότι ὁ ἀριθμὸς ὄλων τῶν ἐν αὐτῇ κίωνων εἶναι 224· ἕκαστος τούτων εἶναι κατεσκευασμένος ἐξ ὠραίων τῳόντι καὶ συμμέτρων ὀλοκλήρων μαρμάρων, ἢ μᾶλλον ἐκ τριῶν χωριστῶν σπηλιῶν τεθειμένων ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἀλλήλων. Εἶναι δὲ χωρητικὴ, κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν Ἁγγλοῦ τινός, 1,237,939 κυβικῶν ποδῶν ὕδατος· καὶ ἐπειδὴ ἡ συνήθης ἀνάληξις τοῦ ὕδατος τὴν σήμερον εἶναι 267,678 ποδῶν εἰς 24 ὥρας, ἔπεται ὅτι ἡ δεξαμενὴ αὕτη, ἂν ἐπληροῦτο, ἤθελε χωρεῖσαι πέντε ἢ ἐξ ἡμερῶν ὕδωρ δι' ὅλην τὴν πόλιν. Οἱ Γραικοῦ Ῥωμαῖοι εἶχον αὐτὴν πλήρη, ὥστε νὰ χρησιμεύῃ ἐν καιρῷ πολιορκίας· ἀλλὰ τώρα εἶναι κατάξηρος, διατρίβουσι δ' ἐν αὐτῇ χειροτέχαι τινές, τὸ μετᾶξιον νήθοντες.

Ὁ μόνος διάκενος τόπος πάλαι καὶ νῦν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ κατὰ πλάτος καὶ κατὰ μῆκος ἐκτεταμένος, εἶναι τὸ ποτὲ λεγόμενον Ἰππικὸν, Κίρκη, Ἰπποδρόμιον, καὶ τὴν σήμερον Τουρκιστὶ Ἄτ Μεϊδὰν, ἔθθα ἐτελοῦντο οἱ ἰππικοὶ καὶ γυμνικοὶ ἀγῶνες καὶ τὰ θεάματα τῶν Γραικοῦ Ῥωμαίων· τοῦτο δὲ ἤρχισε μὲν

νὰ κτίξῃ ὁ τῆς Ῥώμης βασιλεὺς Σεῦθρος, ὕστερον δὲ Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας ἀνεπλήρωσε καὶ ἐκκλώπισε. Τοπάλαι ἦτο περιπεφραγμένον, καὶ εἰσῆρχοντο εἰς αὐτὸ οἱ ἀγωνισταὶ καὶ οἱ φιλοθεάμονες διὰ τριῶν πυλῶν· ἔνδοθεν τοῦ Ἰπποδρομίου καὶ κύκλω αὐτοῦ ἦσαν στοαί, καὶ εἰς ἐκάστην αὐτῶν κλίμαξ μαρμαρινή, δι' ὧν ἀνερχόμενοι ἐπὶ τὰ ἄνω οἱ θεαταί, καὶ καθεζόμενοι ἐπὶ τῶν βάθρων, θειάζον τὸς ἀγῶνας. Κατὰ κορυφὴν δὲ τῶν βάθρων πρὸς δυσμὰς ἦτον ἡ βασίλειος καθέδρα, στηριζομένη ἐπὶ 24 κίονας ἐπιμηκίστους. Ἡ ἔκτασις τοῦ Ἰπποδρομίου ἐσμικρύνθη τανῦν, οὕσα τὸ μὲν μῆκος 250 ἢ 300 βημάτων, τὸ δὲ πλάτος περίπου 100· καὶ ἐξ ἐνός μὲν μέρους αὐτοῦ ἐκτίσθη τὸ τοῦ Σουλτὰν Ἀχμέτ τέμενος, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν τριῶν εἶναι ἀργαῖά τινα κτίρια, ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἡρειπωμένον. Ἀπὸ τὰς πολλὰς ποτὲ εἰς τὸ Ἰπποδρόμιον ἴσταμένας στήλας καὶ ἀγάλματα, καὶ ἄλλα σπάνια καὶ κάλλιστα ἔργα τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, τὰ μὲν ἐκ χαλκοῦ οἱ Γαλλοβένετοι κυριεύσαντες τὴν πόλιν ἀνέλυσαν ἢ ἀφῆρπασαν, τὰ δὲ λοιπὰ πάντα, μετὰ τὴν τελείαν ἄλωσιν, συνετρίβησαν καὶ ἐξηφανίσθησαν· παρέμειναν δ' ἐκ τῶν εἰρημέων μνημείων τρία μόνον, τουτέστιν, ὁ τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου τετράπλευρος Ὁβελίσκος, ὁ τετράπλευρος λιθοκτιστὸς Κολοσσός, καὶ ἡ ὀφιοειδῆς τρικάρηνος γάλκειος Στήλη.

Ὁ Ὁβελίσκος εἶναι κατεσκευασμένος ἐξ Αἰγυπτιακοῦ λίθου, ὑπομέλανος ἐρυθροῦ χρώματος, κεκαλυμμένος δὲ μὲ ἱερογλυφικά· ὁ στυλοβάτης, ἐφ' οὗ ἴσταται, ἔχει 15 ποδῶν ὕψος, αὐτὸς δὲ πρὸς ὅθεν ἀμφοτέρων ὁμοῦ τὸ ὕψος εἶναι ποδῶν 90. Ὁ στυλοβάτης εἶναι ἄλλου λαοῦ καὶ ἄλλης ἐποχῆς ἔργον, καὶ φαίνεται ὅτι ὑπῆρξε ποτε ἡ βάσις ἄλλου τινὸς μνημείου ἀνήκοντος εἰς τοὺς αὐτοὺς τελομενίους ἀρχαίους ἀγῶνας. Ἐπὶ μιᾶς τῶν πλευρῶν ἔχει Ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν, ἐπὶ δὲ τῆς ἀπέναντι Λατινικὴν ταυτόσημον. Ἐκ τῶν φαινόμενων καὶ τοῦ στύλου καὶ τοῦ στυλοβάτου κρίνεται πιθανόν ὅτι ὁ Θεοδόσιος ἀνέστησε μόνον τὸν Ὁβελίσκον, μετακομίσας αὐτὸν ἐξ ἄλλου τινὸς μέρους τῆς πόλεως, ὅπου ἀνηγερέμενος ὦν ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου, κατεβρίβη διὰ σεισμοῦ. Ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν μαρμάρων τούτων βλέπονται πρόστυποι γλυφαὶ τῆς πλέον ἐξαιτίας καλλιτεχνίας, εἰκονίζουσαι δρόμους πεζῶν, ἵππων καὶ ἀρμάτων, ὡς καὶ καιτητάς, στρατιώτας, μουσικοὺς, ὀρχηστρίας, κλπ. Ὁ Τουρνεφόρτιος καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς Κωνσταντινιάδος λέγουσιν ὅτι παριστάνονται καὶ τὰ μηχανικὰ ὄργανα, δι' ὧν τὸν Ὁβελίσκον αὐτὸν ἀνήγειραν· ἄλλοι ὅμως θετικώτατα βεβαιοῦσιν ὅτι δὲν ὑπάρχει, οὐδ' ὑπῆρξε ποτε, τὸ ἐλάχιστον ἴχνος τοιαύτης παραστάσεως.

Οὐ μακρὰν τοῦ Ὁβελίσκου ἴσταται ἡ ἀπὸ τοῦ Δελφούς μετακομισθεῖσα ὀφιοειδῆς τρικάρηνος καὶ ἐλικοειδῆς τὸ σχῆμα γάλκειος στήλη, ἣτις ὑπεστήριξε τὸν χρυσοῦν τρίποδα, ὃν οἱ Ἕλληνες, μετὰ τὴν εἰς τὰς Πλαταιὰς κατὰ τῶν Περσῶν νίκην, ἀνέθηκαν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνα. Τῆς στήλης ταύτης δὲν διαμένει εἰμὴ τὸ ἥμισυ τρισύνθητον τῶν ὀφειων περιπεπλεγμένον σῶμα· τὴν μίαν τῶν κεφαλῶν λέγεται ὅτι ἀπέτεμε κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀλώσεως· ὁ μέγας δορικτῆτορ Μεχμέτ ὁ Β' διὰ σιδηρᾶς κοπίδος, ἡ πελέκει· αἱ δὲ λοιπαὶ δύο ἀπεκόπησαν διὰ νυκτὸς ἐν ἔτει 1700, καὶ ἐκλάπησαν.

Πλησίον τῆς γάλκειος στήλης ἀνυψοῦται ὁ τετράπλευρος Κολοσσός Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, συγκείμενος ὅλος ἀπὸ τετραγώνου λίθου, ἄριστα συνδεδεμένος, καὶ κεκαλυμμένος ποτὲ ἀπὸ κορυφῆς μέχρι βάσεως μὲ κεχρυσωμένους χαλκοῦ πλάκας. Αὐταὶ ἀπεσπάσθησαν μετὰ τὴν ἄλωσιν, καὶ ἤδη παρέμεινεν ἠκρωτηριασμένος ὡς γυμνὸς σκελετός. Ἡ βάσις ἔχει 10' ποδῶν πλάτος, καὶ τριῶν ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους· ὁ κολοσσὸς αὐτὸς ἔχει 8'

ποδῶν πλάτος, καὶ περίπου 120 ποδῶν ὕψος. «Τοσοῦτον ἡ συναρμολογία τῶν λίθων ἔγινεν ἀκροσφλῆς,» ἔγραψε τὸ 1824 ὁ συγγραφεὺς τῆς Κωνσταντινιάδος, «ὥστε οὐ διὰ πολλοῦ δύναται νὰ διαρκεσθῆ ἀκλόνητος» ἀλλὰ τὴν αὐτὴν παρατήρησιν ἔκαμε πρὸ ἑκατὸν πενήκοντα ἔτων ὁ Τουρνεφόρτιος, καὶ μ' ὄλον τοῦτο ἴσταται ἀκόμη, καὶ πιθανὸν ὅτι θέλει ἴστασθαι ἀφοῦ τὰ περίε παλάτια καταρβύσσωσι πανταχοῦθεν καὶ ληρομνηθῶσι.

Ἔπεται συνέχεια.

ΓΕΝΕΣΙΣ, ΠΡΟΟΔΟΣ, ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ.

Πρώτη ἐποχή, μέχρι Ὀλυμπιάδος* 80 (680 π. Χρ.)

Αἱ πρώται ἀρχαὶ καὶ τὰ σπέρματα τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν διεδόθησαν παρὰ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐθνῶν τῆς Λιβύης καὶ Ἀσίας εἰς τὸν λοιπὸν δυτικὸν κόσμον. Ἀλλὰ παρὰ τοῖς εἰρημένους ἔθνεσιν ἡ τέχνη, ὡς ἐν γένει πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὑπῆρχε λίαν στάσιμις καὶ ὡσάν χειρόδετος ὑπὸ τῶν δεσμῶν τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατροπαράδοτου συνηθείας. Διαπλεύσασα δὲ τὸ πέλαγος ἡ τέχνη καὶ ἀποβάσασα εἰς τὴν Εὐρώπην, κῆρεν ἔθνος τῆς Ἰνδο-Γερμανικῆς φυλῆς, εὐφυὲς καὶ φύσει φιλόκαλον, κατοικοῦν πρὸς τούτους εἰς κλίμα εὐκράες, εὐμετρον καὶ εὐδαιμον, τὸ ὅποιον ἔθνος ἐφαίνετο ὡσάν προωρισμένον παρὰ τῆς θείας Προνοίας νὰ δεχθῆ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ τὰ οὐράνια σπέρματα οὐ μόνον τῶν ἐπιστημῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν, καὶ νὰ ἀναφύσῃ ἐξ αὐτῶν, μετὰ πολλῶν αἰώνων ὠδίνων, τὰ πλέον θαυμαστά ἄνθη καὶ τοὺς πλέον ὠραίους καρπούς. Τὸ ἔθνος τοῦτο ἦσαν οἱ Ἕλληγες.

Οἱ Ἕλληγες, ὡς μετὰ ταῦτα ἐκλήθησαν, ἦ, μὲ τὸ γενικώτερον τῶν διαφόρων ἀρχαίων ὀνομάτων των, οἱ Πελασγοί, κατέκουν πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων τὰ πλεῖστα παράλια τῆς πρὸς χειμερινὰς ἀνατολάς Εὐρώπης, ἤγουν τῆς κυρίως καλουμένης Ἑλλάδος, τῆς Ἰταλίας ἢ μεγάλης Ἑλλάδος, τῆς ἐντὸς τοῦ Ἄλως Ἀσίας, καὶ τὰς μεταξὺ τῶν εἰρημένων ἡπείρων νήσους. Οἱ Πελασγοὶ ἦσαν φυλὴ γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ, ἔχουσα ἤδη μονίμους ἔδρας, πόλεις τετευρισμένας, ναοὺς καὶ ἱερά· τὰ δὲ γράμματα, τὰς πρώτας ἀρχὰς τῶν ἐπιστημῶν, καὶ τὰ σπέρματα τῶν τεχνῶν, ἔλαβον διὰ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀφίξέως ἐποίκων τινῶν ἐξ Αἰγύπτου, Φοινίκης, καὶ Λυδίας, καὶ διὰ τῆς συνεχοῦς μετὰ τῶν εἰρημένων τόπων ἐμπορικῆς σχέσεως, ἧτις θαυμασίως εὐκολύνεται διὰ τῶν πολλῶν ἐν μέσῳ κειμένων νήσων.

Διὰ τὰ ἄνω εἰρημένα οὐδὲν θαυμαστὸν, ἐὰν οἱ βασιλεῖς καὶ ἀνακτες τῶν Πελασγικῶν ἐκείνων φυλῶν πρώιμα ἦδη, εἰς τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς ἡρωϊκῆς ἐποχῆς, ἐπεχειροῦν μεγάλας οἰκοδομὰς, ἐκτίζον ἐρμυνάς ἀκροπόλεις, καὶ ἔχον οἰκίας (ἀνάκτορα) ἰκανῶς μεγαλοπρεπεῖς, κατὰ μίμησιν τῆς παρὰ τοῖς ἀνατολικῶς ἔθνεσι πολυτελείας· οὐχ ἦττον δ' ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ἐπιδεικνύσῃ τὰ πλοῦτη των εἰς λαμ-

πρὰ καὶ πολύτιμα ἔργα τῆς τεκτονικῆς, εἰς οἰκιακὰ σκεύη, ὄπλα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Ἄμα δὲ τῇ τοῦ Πελασγικοῦ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μεταβολῇ, ἤρξατο καὶ ἡ τέχνη νὰ λαμβάνῃ ταχυτέραν καὶ εὐτυχεστέραν ἐπίδοσιν. Διὰ τῆς τῶν Ἡρακλειδῶν καλουμένης καθόδου εἰς τὴν Πελοπόννησον, οἱ Δωριεῖς, καταγόμενοι ἐκ τῶν ἀρέων τῆς βορείου Ἑλλάδος, γίνονται ἡ δυνατωτέρα τῶν Ἑλλήνων φυλὴ καὶ τὴν φυλὴν ταύτην ἐχαρακτήριζεν ἕξοχός τις τάσις ἐπὶ τὸ εὐρυθμον, τὸ σεμνόν, τὸ αὐστηρὸν καὶ ἀξιοπρεπές. Τὸ ἰδίωμα τοῦτο τοῦ χαρακτῆρος τῆς Δωρικῆς φυλῆς φανερῶται καὶ διὰ τῆς εἰκαστικῆς τέχνης εἰς τὸν καλούμενον Δῶριον τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κόσμον, ὅστις, καίτοι μεταφυτευθεὶς ἐκ τῆς Αἰγύπτου, διευτυπώθη ὅμως καὶ ἐτελειοποιήθη ὑπὸ τῶν Δωριέων, συμφῶνως μὲ τὴν παιδείαν των, μὲ τὸ Δῶριον πολίτευμα, τὴν Δῶριον μουσικὴν, τὰς Δωρίου χορείας καὶ ᾠδὰς. Ὑστερον δὲ τῆς Δωρίου ἀρχιτεκτονικῆς, πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς, ἐγενήθη ἡ Ἰόνιος τῶν ναῶν ἐργασία, ἧτις, οὔσα ἰλαρωτέρα, τρυφερωτέρα, καὶ πολυτελεστέρα, ἀντιστοιχεῖ πάλιν μὲ τὸ ζωηρότερον, γυναικωδέστερον, καὶ ἀβρότερον ἦθος τῆς Ἰωνικῆς φυλῆς, ἧτις καὶ διὰ τὴν γειτονίαν ἤδη ὑπέκειτο μᾶλλον εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῆς τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν τέχνης.

Ἡ κυρίως εἰδωλοργικὴ τέχνη, ἧτις εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀνεπτύχθη ὁμοῦ μὲ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, κατ' ἀρχὰς ὑπηρετεῖ μὲν ἰδίως τὴν θρησκείαν, κατασκευάζουσα εἰδῶλα (ξόανα) διὰ τὴν ἐν τοῖς ἱεροῖς λατρείαν, καὶ ἀκολουθοῦσα εἰς τοῦτο αὐστηρῶς τὸν παραδεδομένον τύπον· ἤρξατο δὲ πρώιμα ἤδη νὰ καλλωπίζη καὶ τὰ χρεῖωδη σκεύη, οἷον ὄπλα, ἀσπίδας, θρόνους, τρίποδας, κτλ. Καὶ δὲν λείπουσιν οὐδὲ κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τεκμήρια ὅτι ἐφίετο ἤδη μείζονος ἐλευθερίας, ἀπεργαζομένη καὶ ἀνδριάντας καὶ πρόσωπα ἔργα δι' ἄλλους παρὰ τοὺς ἀπλῶς θρησκευτικούς ἢ βιωφελεῖς σκοπούς. Μόνης τῆς γραφικῆς τὰ δημιουργήματα ἔμειναν ἐτι πολὺν καιρὸν ὑποδεέστερα τῶν πλαστικῶν ἔργων, δύσμορφα καὶ ἄγροικα.

Δευτέρα ἐποχή, ἀπὸ Σόλωνος μέχρι Κίμωνος καὶ Περικλέους.
Ὀλυμπ. 80-80, πρ. Χρ. 580-460.

Περὶ τὴν 50ην Ὀλυμπιάδα, καὶ ἐν μέρει ἐτι πρότερον, συνέβησαν διάφοροι ἐξωτερικαὶ περιστάσεις, αἵτινες ἀπεδείχθησαν ἐπιτήδειοι καὶ ὠφέλιμοι διὰ τὴν πρόοδον τῆς τέχνης. Αἱ μετὰ τῆς Αἰγύπτου ἐμπορικαὶ τε καὶ πολιτικαὶ σχέσεις ἔλαβον νέαν ζωὴν, ἀφοῦ μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Αἰθιοπικῆς δυναστείας ἡ χώρα αὕτη ἔγινε πάλιν εὐπρόσιτος εἰς τοὺς ξένους· Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι ἰδρύθησαν ἐν Αἰγύπτῳ (Ναύκρατις, Ὀλ. 6) καὶ ἐν Λιβύῃ (Κυρήνη, Ὀλ. 37)· ὁ φιλέλλην βασιλεὺς Ψαμμήτιχος εἶχε (Ὀλ. 27, 2) στρατὸν μισθοφόρων Ἰόνων καὶ Καρῶν, καὶ ὁ ἀντάρτης Ἄμασις (Ὀλ. 5—2, 363, 3) ἦτον ὠσαύτως φιλέλλην καὶ φίλος τοῦ Πολυκράτους. Ἐν δὲ τῇ Ἀσίᾳ ἐμισθο-

* Τὸ πρῶτον ἔτος τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος συμπίπτει μὲ τὸ περὶ ἔτος πρ. Χρ.